

ՊԱՐՏԱԳԻՐ ՎՈՐՈՇՈՒՄ

ԱԳՐՈՁԵՌՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐԻ ԿԻՐԱՈՄԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ, ՀԱՍՏԱՏ-
ՎԱԾ ԳԵՐԱԿՈՒՅՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ՆԱԽԳԱՀՈՒԹՅԱՆ ԿԻՑ ՂՈՒ-
ԿԱՍՅԱՆԻ ԿԱԶՄԿՈՄԻՏԵՅԻ 1939 թՎԻ ՍԱՐՏԻ 9-Ի № 5
ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹ. № 1 ԿԵՏ

ՊԱՐՏԱԳԻՐ ՎՈՐՈՇՈՒՄ

ԱԳՐՈՁԵՌՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐԻ ԿԻՐԱՌՄԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՀԱՍՏԱՏՎԱԾ
ԳԵՐԱԳՈՒՅՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹՅԱՆ ԿԻՑ ՂՈՒԿԱՍՅԱՆԻ
ԿԱԶՄԿՈՄԻՏԵՅԻ 1939 ԹՎԻ ՄԱՐՏԻ 9-Ի № 5 ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹ.
№ 4 ԿԵՏ

«Մենք պետք է այժմ արդեն պատրաստվենք այն բանին,
վորպեսզի մուսկա ապագայում մի յերեք չորս տարուց հետո
հացահատիկի տարեկան արտադրությունը հասնենք 7—8 միլի-
յարդ փթի» Ի. ՍՏԱԼԻՆ:

(1935 թ. դեկտեմբերի 1-ին կոմբայնավարների
խորհրդակցության արտասանած ճառից):

Բարձրացնել կոլտնտեսային դաշտերի բերքատվությունը,
մտցնելով և պահպանելով կանոնավոր ցանքաչրջանառություն,
խոր հերկ, վոչնչացնելով մոլախոտերը, ընդարձակելով ու լավ
մշակելով ցեղերն ու աչնանավարը, ժամանակին և խնամքով կա-
տարելով տեխնիկական բույսերի շարամեջ մշակումը, ժամանակին
բուկ տալով շարքահերկերը, պարարտացնելով հողը, թե անաս-
նադահական ապրանքային Փերմաների և թե կոլտնտեսականի
անտեսությունը դոմաղրով, հանքային պարարտանյութերով, պայ-
քար մղելով դյուղատնտեսական վնասատուների դեմ, ժամանա-
կին ու խնամքով հավաքելով բերքն առանց կորուստի, պահպա-
նելով ու մաքրելով վոտոզիչ կառուցումները, պահպանելով ան-
առները, տնկելով դաշտերը պահպանող անտառաչերտերը:
Խստիվ պահպանելով տեղական հողային որգանների կողմից սահ-
մանված ագրոտեխնիկական կանոնները: Գյուղատնտեսական ար-
տելի կանոնադրության 4-րդ գլխի 6-րդ կետի «Ա» յենթակետը:

Հացահատիկային կոլտուրաների բարձր բերքատվությունը
ապահովելու, ժողովրդների սիրելի առաջնորդ՝ Մեծ և խմաստուհ
դեկավոր, հայր ՍՏԱԼԻՆԻ ցուցմունքը՝ մոտակա 3—4 տարում
հացահատիկի արտադրանքն ԽՍՀՄ-ում տարեկան 7—8 միլյարդ

փթի հասցնելու լողունալը կենսագործելու նպատակով իբրև մե-
ծին ալ կանոններ, շրջանի գյուղատնտեսական հիմնական աշխա-
տանքների համար սահմանել հետեւյալ ազդողանունները:

Յերևելայի Ղուկասյանի շրջանի պետական առաջադրանքից և
հաջիքի ստեղծելու առանձին կրթնտեսությունների բնապատմական
պայմանները, մոտավոր միանման ազդեցություններ կիրառե-
լու տեսանկյունով շրջանը բաժանել հետեւյալ գոնաների:

1-ին Ձ ՈՆ Ա.

1) Թաքնալի	7) Բաշ գյուղ
2) Ծղխլար	8) Փ. Սարխար
3) Թորոս	9) Գետիկ
4) Իլի	10) Մամուլի
5) Փալութլի	11) Զորաշին
6) Բեֆլի	12) Զորլի

2-րդ Ձ ՈՆ Ա.

1) Վարդապետ	9) Ղուկասյան
2) Բողոքսուշ	10) 1-ին Շիշթափա
3) Սալուտ	11) 2-րդ Շիշթափա
4) Զիֆալի	12) Ղաղանջի
5) Կարմրափան	13) Գոռադրյուր
6) Դուզխարարա	14) Դարաբոյ
7) Ղուրդբուլոյ	15) Բալբա
8) Արփա	16) Թագաբյանդ

1. ՍԵՐՄԱՏՈՒՅԻ ԱՌԱՆՁՆԱՅՈՒՄԸ ՅԵՎ ՊԱՀՊԱՆՈՒՄԸ

«Յանքսի համար ընդունել լայագույն սերմեր, մաքրել դրանց
ամեն տեսակի աղբից, պահպանել հախչտակումից ու փչացումից,
պահել մաքուր, ողափոխվող շենքերում, ընդարձակել տեսակա-
վոր սերմերի ցանքը»: Որինակելի կանոնադրության 4-րդ գլխի
«Բ» կետը:

1. Կրթնտեսությունների ամբողջ ցանքի սերմացուն պարտա-
գիր կարգով յենթարկել լարորատոր ստուգման, առնվազն յերկու
անգամ, ըստ վորում 1-ին ստուգումն ավարտել վոչ ուշ քան հոկ-
տեմբերի 15-ը, իսկ 2-րդը վարնանացանքից 20 որ առաջ: Աշնա-
նացանքի վերջին լարորատոր ստուգումը ավարտել վոչ ուշ քան
ցանքից 5 որ առաջ:

2. Խստիվ արգելել, ցանել այն սերմացուները, վորոնք սերմ
ստուգող լարորատորիայի կողմից ավյալ սերմացուների լայո-
րակությունը հաստատող համապատասխան փաստաթուղթ չու-
նեն:

3. Յանքսի կատարել, դեկտեմբերի 3 հունվարի 1938 թ.
№ 1 ՈՍՏ-ով, միաժամանակ պայքարելով 100 տոկոսի մաքրու-
թյան համար: Սերմացունը զտել այնքան անդամ, մինչև, վոր հա-
մապատասխանի մաքրության կոնդիցիային:

4. Լարորատոր ստուգման համար սերմացույի նմուշները
վերցնել ազդեցումի սերմ ստուգող լարորատորիայի մասնագետի,
կամ նրա կողմից զբալոր լիազորված անձի միջոցով:

5. Ամբողջ հացահատիկի սերմացուն յենթարկել ակտահան-
ման, ըստ վորում սերմադաշտերինը կատարել բացառապես թաց,
կամ կիտաչոր մեթոդով, (նայած հացահատիկի տեսակին), իսկ
մնացած ցանքերինը, ըստ հարավորին, նույնպես առաջին հեր-
թին թաց, կամ կիտաչոր յեղանակով: Դեղանյութերի յեվ տեխ-
նիկական միջոցների բացակայության, կամ կլիմայական ան-
նպատակ պայմանների դեպքում (չոր հողերում) Հողբանի ՄՏԿ-ի
հասուկ թույլությամբ ու ցուցմունքով, ակտահանումը կա-
տարել չար յեղանակով:

2. ԳԱՇՏԵՐԻ ՊԱՐԱՐՏԱՑՄԱՆ ԱՍՊԱՐԻՉՈՒՄ

6. Սահմանել, վոր պարարտացման նպատակով առանձնաց-
վող գոմաղբը պետք է պահել հատուկ կառուցված սղբամբարնե-
րում, իսկ մեղը մեղամբարներում, մոխիրը, թուշաղբը, խառ-
նաղբը և գիշերային վոսկին կույտերով պահպանել հատուկ աղ-
բանոցներում ծածկի տակ, իսկ դարնանը գոմերում յեղած անա-
տունների աղբը լցնել փոսերի մեջ վրան ամբլացնելով խառն աղբ,
ծածկել հողի շերտով, և հասունացումից հետո դաշտ տեղափոխել:
Ուշ աշնանը և ձմռան ընթացքում դաշտ փոխադրվող պա-
րարտանյութերը հողի յերեսին ցրելն արգելել, թույլ տալ դա-
սալորելու դաշտերում մեծ կույտերով միայն, (հեկտարին արբ-
վող նորման 3—4 կույտից վաչ ավելի), վորը պնդացնել և մե-
լեկից տանիքածի ծածկել հողաշերտով:

7. Վորոգման ցանցից հանված տեղմը պահել հատուկ կույ-
տերով և դարնանը դաշտերն բացվելուն պես, հավասար շաղ տալ
հողի յերեսին և անմիջապես խոր վարել: Ուշ աշնանը ձմռան և
դարնան ընթացքում դաշտ փոխադրված ու կիտված պարարտա-
նյութերը, հավասար շերտով շաղ տալ հողի յերեսին և վարել:

8. Յրտահերիկի տակ դնացող հողերը պարարտացնել նախքան
նյութերով պարարտացնելիս պարարտանյութը մոցնել ցրտահեր-
կի դարնան կրկնավարից առաջ: Պարարտանյութերի նորման մեկ
հեկտարին:

11-2839797

1-ին ԶՈՆԱՅԻ ԳՅՈՒՂԵՐՈՒՄ

Գոմաղբ 35—45 տոն. խառն աղբ 20—30 տոն.
Գոմաղբ 70 սայլ, խառնաղբ 40 սայլ:

2-րդ ԶՈՆԱՅԻ ԳՅՈՒՂԵՐՈՒՄ

1. Գոմաղբ 30—35 տոն, 2. խառն աղբ 15—20 տոն
3. Գոմաղբ 60 սայլ, 4. խառնաղբ 30 սայլ:

3. ՅԱՆՔԻ ՀԱՄԱՐ ՎԱՐԵԼԱՀՈՂԵՐԻ ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄԸ
ԸՆԴՀԱՆՐԱՊԵՍ

9. Վարից առաջ չափերը (քարերը) գաշտից դուրս հանել, թմբերը հարթել և միջնակները վերացնել:

10. Իբրեվ կանոն, վարը կատարել հողի քեշին հասունացման ժամանակ միայն: Գութանի վարի, հետեվից աղոս առ աղոս հափաքել չափերի արմատները և ալրել (ալրել նաև մյուս մասակար բույսերի կոճղ արմատները) գործը զնելիս անպայման յեղնել նախորդ վարի ուղղութիւնից՝ առը ներսի ղեպում, անպայմանորեն, գործը զնել առը դուրս և ընդհակառակը:

11. Վարը կատարել մաքուր, առանց խումի և խարակի ու նախորդ վարի ուղղահայաց ուղղութիւնով: Բազմախոփան գութաններով վարելիս, բոլոր խոփերը պահպանել հալասար խորութեան վրա: Բոլոր վարերի նկատմամբ անխախտ կատարել մաքուր գլխավար: Հողամասերի յեզերին չվարած տարածութիւններ չթողնել: Վարի ընթացքում պարտադիր կերպով ոգտադործել գութանի ձեփիչները, դիակերը և նախադուրսի կները: Վարի վորակի ամբողջ պատասխանատւութիւնը զնել անձնապես բրիգադիրի և կոլտնտեսութեան նախագահի վրա:

4. ՎԱՐԵԼԱՀՈՂԵՐԻ ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄԸ ԱՇՆԱՆԱՅԱՆԻ
ՀԱՄԱՐ

12. Աշնանացանն իբրեվ կանոն, կատարել ցելերի վրա: (Բացառութիւն թույլ տալ միայն հողբաժնի և ՄՏԿ-ի հատուկ կարգադրութեամբ) ըստ վորում:

13. 1940 թվի աշնանացանի համար նախատեսված մաքուր ցելային հողամասերը, վաղ ցել անել զարնանացանին զուգահեռ, այն հաշվով, վոր ազատ մնացած բոլոր հողամասերը վարվեն վոչ ուշ քան ավելի ստանայի հասկավոր հացահատիկների ցանք:

սի ավարտման ժամկետին: Վաղ ցելի ավարտման ժամկետ սահմանել մինչև մեկը մայիսի, թե մեկի և թե մյուսի ղեպում վարի խորութիւնը սահմանել վոչ պակաս քան 20—22 սմ., այն հողերում վորոնց վարելաչէրտը ավելի նվազ է, վարի խորութիւնը սահմանել վարելաչէրտի ամբողջ խորութեան վրա:

14. Սել ցելերի մշակութիւնը կատարել հետեվյալ կերպ. ամենավաղ գարնանը կատարել ցելերի փոցխում ջրի զոլորչացումը կանխելու համար:

15. Թե սե և թե վաղ ցելերը կանաչելուց յերբ մոլախոտերը գրեթե դադարում են ծլելուց, կատարել բազմախոփ գութաններով 12—15 ս. մ. խորութեամբ և անհրաժեշտութեան ղեպում անմիջապես փոցխել: Յելի կրկնակի կանաչելուց հետո պարտապէս զոմաղբով, պարարտանյութը անմիջապես ցրել ու նույն որը վարել, այն ղեպում, յերբ գոմաղբը մտցվում է հողի մեջ թարմ դարմանոտ (վոչ փթած) վարը կատարել վարելաչէրտի լրիվ խորութեամբ, իսկ յեթե փթած գոմաղբ է մտցվում, վարը պետք է կատարել 20 ս. մ. խորութեամբ: Աշնանացանքից առաջ կատարել կուլտիվացիա և փոցխում, վորից հետո ցանել, լանջերի ավագոտ հողերի, կամ մեծ վարելաչէրտ չունեցող հողամասերի վարի խորութիւնը հարմարացնել նրա կուլտուրական շէրտին (այդ խնդիրը յուրաքանչյուր անգամ համաձայնեցնել տեղական աղբույտեսնայի հետ):

16. Զրաղված ցելերը լուչչովկայի յենթարկել խոտհրձին, կամ զբաղեցնող կուլտուրայի բերքահավաքին զուգահեռ, վորից հետո աշնանացանից 15—20 որ առաջ խորը վարել, միայն ժամանակ կատարել փոցխում (վարի խորութիւնը կատարել ստանվազն 20—22 ս. մ.):

5. ՎԱՐԵԼԱՀՈՂԵՐԻ ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄԸ ԳԱՐՆԱՆԱՅԱՆԻ
ՀԱՄԱՐ

17. Գարնանացանը իբրեվ կանոն կատարել՝

ա) Ցրտահերկի վրա,

Եարքահերկ բույսերից հետո:

բ) Բազմամյա խոտերից ազատված և աշնանը հերկված տեղերում:

գ) Լավագույն նախորդով ապահոված հողամասերի վրա:

18. Բոլոր ղեպերում ել, դաշտի հիմնական վարը, հացահատիկային կուլտուրաների համար կատարել ստանվազն 20—22 ս. մ. խորութեամբ, իսկ այն հողերում վորոնց վարելաչէրտը մեծ էի, վարել խորութիւնը սահմանել վարելաչէրտի ամբողջ խորութեամբ, զարնանացանի համար նախորդ տարվա աշնանը նախապատրաստված խոր և բարձր վորակի հողամասերը, վաղ գարնանը թեթեվ կրկնավարել լուչչելիկներով և կուլտիվատորներով, անպայման կրկին փոցխել, սեզերը հալաքել և ապա ցանել:

Համեմատարար ուշ ցանկող կուլտուրաների ցանքսի զեպ-
քում, վաղ գարնանը ցրտահերկը նախապես փոց-
խել, խոնավությունը պահպանելու համար, ծանր նըս-
տած հողամասերի ցրտահերկի կրկնափարը կատարել
խոր: (Անհրաժեշտության զեպքում ազրոնոմի ցուցմուն-
քով) հեկտարակ ուղղությամբ լավ փոցխել յեվ ապա կատարել
ցանքս: Ցրտահերկի վրա գարնանը պարարտանյութ տալու զեպ-
քում քեչին կրկնափարել այն հաշվով, վոր պարարտանյութ չ
լավ ծածկվի հողում: Կրկնափար կատարած հողամասերն անտի-
չապես փոցխել:

6. ՅՐՏԱՀԵՐԿԻ ԱՍՊԱՐԵՂՈՒՄ

19. Ամռանը բերքահավաքին զուգընթաց, կատարել խոզանի
յերեսվար 5—7 սմ. խորությամբ, իսկ աշնանն այդ հողամասն
անպայման խորը վարել՝ 20—22 սմ. խորությամբ: Խոզանի յե-
րեսվարն կատարել առաջին հերթին մոլախոտերով ավելի վարակ-
ված հողերում շարքահերկ բույսերից հետո դաշտն աղատվելու
պես կատարել ցրտահերկ, առնվազն 20—22 սմ. խորությամբ:

20. Խոտյան հողերում ցրտահերկը կատարելուց հետո մեծ
կոշտեր առաջանալու զեպքում (կոճղարմատներով չվարակված
դաշտերը) վարել հետ միաժամանակ ավախափոր փոցխերով մշա-
կել կոշտերը ջարդելու համար: Անհրաժեշտության զեպքում, այդ
տարածությունն աշնանը կրկին անգամ խորը վարել:

Ցրտահերկի ավարտման ժամկետը սահմանել մինչև նոյեմբե-
րի 10—ը:

7. ՍԵՐՄՆԱՐՈՒԹՈՒԹՅԱՆ ԽՆԻՐՈՒՄ

21. Տեսակափոր և տեղական բարձր բերքատու արժեքավոր
սերմացուներով հացահատիկային կուլտուրաների ամբողջ տարա-
ծությունները ապահովելու համար ընթացիկ գարնանը բոլոր
կուլտուրաների լուծումներում ընտրել և առանձնացնել սերմադաշտերի
համար ամենից բերրի, լավ մշակված, պարարտացված, մոլախո-
տերից մաքուր հողամասեր: Սերմադաշտերը պետք է ունենան
լավ նախորդ, աշնանացան հացահատիկների համար սե կամ վաղ
ցել, գարնանացան հացահատիկների համար շարքահերկ կուլտու-
րաներ, միամյա և բազմամյա խոտաբույսեր:

22. Ցանքաշրջանառություն կիրառվող կուլտուրաների լուծում-
քում սերմադաշտն առանձնացնել ցանքաշրջանառության ամենա-
լավ հողամասը: Սերմադաշտերին հատկացնել ցել, կամ լավ մը-
շակված ցրտահերկ, պարարտացված, մոլախոտերից մաքուր լավ
մշակված հողամասեր:

23. Սերմադաշտերի տարածությունը սահմանել այն չափով,

վոր ապահովի տվյալ կուլտուրայի սորտի, ցանքսի ամբողջ տա-
րածությունը սերմացույով և 10—15 տոկոսով սերմ ապֆոնդը:

24. Սերմադաշտերի պարարտացումը կատարել միմիայն մշակ
ված և խնամքով պահպանված գոմաղբ խոտնաղբով և հանքային
պարարտանյութերով:

25. Սերմադաշտերը ցանել առաջին կարգի բարձր բերքա-
տվություն և զտաստրտություն ունեցող սերմացույով, այդ սեր-
մացուն պետք է առանձնացնել սերիկցիոն և տեղական գյուղա-
ցիական բարելաված սորտերի ամենալավ մշակված բերքատու
ցանքսից, ինչպես մասսայական ընտրության հետեվանքով, այն-
պես էլ լավագույն ցանքսերի ընդհանուր բերքից:

26. Սերմադաշտերի ամբողջ ցանքսը կատարել շարքացանով:
Սերմադաշտերի համար առանձնացված սերմացուն արտահանել
իաց և կիսաշոր մեթոդներով (նայած կուլտուրային):

27. Սերմադաշտերի համար սահմանել ցանքսի առանձին նոր-
մաներ, յերևելով սորտի հողամասի և ցանքսի ձեվերից, նկատի
ունենալով, վոր շատ նոսր ցանքսը իջեցնում է բերքը մեկ հեկ-
տարից, իսկ իրա ցանքը մտտացնում է ստացված սերմացույի
վորակը:

28. Սերմադաշտերի ցանքսը կատարել ապրտակնիկայի ճիշտ
ժամկետներում, 2—3 օրվա ընթացքում:

29. Չվոռոգվող հողամասերի սերմադաշտերում սնուցումը
կատարել թիֆակարման չրջանում, կատարվող փոցխից առաջ,
իսկ վոռոգվող հողամասերում բացի փոցխի տված սնուցումը,
առաջ նաև հասկակարման չրջանում ջրի հետ միասին տնեն մի հո-
ղամասի համար առանձին վորոշված քանակի:

30. Սերմադաշտերը քաղհան կատարել ըստ անհրաժեշտու-
թյան (3—4) անգամ, այն հաշվով, վոր մինչև խոզոփակակար-
մը սերմադաշտերը լինեն մոլախոտերից միանգամայն մաքուր:

31. Սերմադաշտերում ազրոնոմի ցուցմունքով կատարել սոր-
տային քաղհան:

32. Սերմադաշտերի հուճեք կատարել նրանց լրել հասունաց-
ման ժամանակի:

33. Ամբողջ տեսակափոր և տեղական գյուղացիական բարե-
լաված ցանքսերը յենթարկել ապրորացիայի (այդ թվում սերմա-
դաշտերը):

34. Բարձր բերքատու ճանաչված ցանքսերն ապրորացիոն ար-
ժանաչրություններով սորտային հատկությունները հաստատող
փաստաթղթերի համաձայն, ըստ կուլտուրաների տեսակների ու
փաստաթղթի հանել, դիզել, կայրել, գտել և պահեստավորել
առանձին-առանձին այն հաշվով, վոր տարբեր սորտեր և կատե-
գորիաներ միմյանց հետ չխառնվեն: Բարձր բերքատու ճանաչված

գաշտերի ցանքերի բերքը ցանել առանձին և ոգտադործել բացառապես, փորպես սերմացու:

35. Սերմադաշտերի հունձը, փոխադրումը, կաշտումն ու ըստացված բերքի պահպանումը կատարել համաձայն սպորտացիոն ախտերի, միանդամայն առանձին-առանձին:

36. Սերմադաշտերի տեսակավոր ցանքերը դանող-բերքահամաբող (կոմբայն) կաշտող և դաող մեքենաներն ու գործիքները պետք է լինեն այլ կուլտուրաներից և սորտերից միանդամայն մաքուր:

37. Բերքահամաբողից մինչև ցանքը սերմացույի պահպանման և խնամքի ամբողջ պատասխանատվությունը ղեկն անձնապես կուլտուրացույցի նախագահի և պահեստապետի վրա:

8. ՅԱՐՈՎԻԶԱՑԻԱՑԻ ԱՍՊԱՐԵԶՈՒՄ

38. Գարնանացան ցորենի և գարու սերմացուն յարովիզացիայից առաջ դետել, ամբողջապես մաքրել մրիկի պարիերից և յենթարկել յարովիզացիայի, ինչպես բոլոր ձեռնարկումների նույնպես և յարովիզացիայի պլանի կատարումը պարտադիր է:

39. Յարովիզացիան կատարել լավ ոգտափոխող, նախորդ ախտահանված և պինդ հատակ ունեցող շենքերում, կամ նավենների տակ. հացահատիկի պահեստներում յարովիզացիայի կատարումը արգելվում է:

40. Յարովիզացիայի յենթակա սերմացուն ախտահանել ԱԲ. պրեպարատով, կամ Փորմալինով, (համաձայն Հողբաժնի և ՄՏԿ-ի հրահանգի):

9. ՑԱՆՔՍԻ ԽՆԴՐՈՒՄ

Ա. Ցանքսի ձեկերը

41. Մեքենահարմար բոլոր հողամասերը ցանել բացառապես քարքացանով:

42. Խոզանի յերեսին (առանց վարելու) գոթանի, կամ արքրի բողբոջացան կատարելը խտով արգելվում է:

43. Շաղացան կատարել միայն մեքենայացման միանդամայն անհարմար հողամասերում, այն էլ Հողբաժնի, կամ ՄՏԿ-ի հատուկ թույլտվությամբ: Շաղացան կատարելիս սերմը ցանել նախապես խոր վարված ու լավ փոցիված հողամասի վրա, ապա գործարանային, կամ տեղում պատրաստված կուլտիվատորներով ու փոցիներով ծածկել սերմերը:

44. Հողբաժնի և ՄՏԿ-ի կողմից կապմված հատուկ առաջա-

դրանքի կատարումը խաչաձև ցանքը կատարելու վերաբերյալ նույնպես պարտադիր է:

45. Հացահատիկների ցանքսի խորությունը թե շարքացանի և թե շաղացանի դեպքում հարմարեցնել տեղի հողային և կլիմայական պայմաններին, իբրև միջին խորություն հացահատիկների համար սահմանել 4-7 սմ., աշնանացաններն ավազային հողամասերում ցանել համեմատաբար խոր, սակայն վոչ ավելի քան 8 սմ. խորությունից, իսկ մնացած դեպքերում, խոնավությամբ ապահով վարելահողերում 5-6 սմ. խորությամբ:

46. Շարքացանով ցանքսն սկսել հողի զեչին առանց սպասելու բրիգադային, կամ սառնայի հողերի լրիվ զեչի գալուն:

Բ. ՑԱՆՔԻ ԺԱՄԿԵՏՆ ՈՒ ԽՏՈՒԹՅՈՒՆԸ

47. Մասսայական ցանքս սկսել դաշտ դուրս գալու առաջին իսկ հնարավոր մոմենտին, հողի զեչին և ավարտել ցորենի, գարու և վարսակի նկատմամբ 6-9 բանվորական որում, իսկ ցրտահերկերում կատարվող ցանքսի ժամկետը նույն կուլտուրաների նկատմամբ սահմանել 4-5 բանվորական որում:

48. Ըստ զոնաների գարնանացան հացահատիկների ցանքսի ամբարտման ժամկետն որենտիր կարգով սահմանել:

№	Զոնայի №-ը	Ցանքսի տարածությունը հնդշարներով	ԳՐԱՆԱՑԱՆԻ ՀԱՏԱՀԱՏԻՎ ԱՎԱՐՏԱՆ ԺԱՄԿԵՏ	
			Ամիս, ամսաթիվ	Բանի որում
1	№ 1 զոնա		1 մայիսի	6-9
2	№ 2 զոնա		10 մայիսի	6-9

ԸՍՏ ԶՈՆԱՆԵՐԻ ԱՇՆԱՆԱՑԱՆԻ ԺԱՄԿԵՏ ՍԱՀՄԱՆԵԼ

№	Զոնայի №-ը	Ցանքսի տարածությունը հեկտ.	Աշնանացանի ցանքսի ժամկետը		
			Ամսաթիվ		Բանի բան. սք
			Սկիզբը	Վերջը	
1	№ 1 զոնա	350	15 ոգոստ.	20 ոգոստ.	5
2	№ 2 զոնա	200	10 ոգոստ.	15 ոգոստ.	5

Շրջանի աշխանացանի ամարուման վերջնական ժամկետ սահմանել ոգոսաստի 25-ը:

49. Ըստ դժնանների ցանքի խառնիչան որենտիր նորմա սահմանել:

№	Կուլտուրա սորա	1 դոնա		2 դոնա	
		Շարքացան	Շաղացան	Շարքացան	Շաղացան
1	Աշխանացան ցորեն Ուկրաինկա	1,6	1,7	1,7	1,8
2	Գարնանացան ցորեն Ա. Դելֆի Բ. Պապուլացիա	1,4	1,5	—	—
		1,4	1,5	1,5	1,6
3	Գարնան գարի Ա. Նուդանս Բ. Վարսակ	1,75	2,0	2,1	2,2
		1,75	2,0	2,1	2,2

50. Վոսոգվոզ հողերում ջրելու համար անհրաժեշտ է կորիկները քաշել ցանքսին զուգընթաց:

51. Բոլոր ջրովի հողամասերում աշխանացանը ցանքսից հետո անմիջապես ջրել, հողամասը կեղեվակարման դեպքում քեչին թեթեվ փոցխել: Ջրի դիմաց դնել նեղանցք ունեցող ցանց մոլախտախ սերմերը չանցնելու համար:

10. ՅԱՆՔՍԻ ԽՆԱՄՔԻ ԽՆԻՐՈՒՄ

52. Կավային և կավաավազային հողերում կատարված աշխանացանը, վաղ գարնանը փոցխել թիփակարման մոմենտին, հողի քեչին: Նույնաման հողամասերում առանձին դեպքերում գարնանացանը նույնպես փոցխել, նրա թիփակարման ֆազայից վոչ ուչ:

Ծանոթություն. — Աշխանացանի փոցխումը կատարել անպայման քեչին, իսկ ավազային հողերում փոցխում չեկատարել:

53. Քաղհանը կատարել այն հաշվով, վոր խողովակակարման մոմենտին, գաշան ամբողջապես մոլախտախից մաքուր լինի, քաղ

հանը կատարել, ըստ անհրաժեշտության դեպքում 2—3 անգամ մինչև ցանքսերի խողովակակարմը:

54. Քաղհանված մոլախտները դաշտից դուրս հանել այրել, կամ ոգտագործել իրբև անասնակեր:

55. Փուշը քաղհանել յերեվարուն պես, ձեռքով և շղպիկով:

56. Գանքսերի հանգամիջյան ճանապարհների առունների յեղրերին և թմբերի վրա աճած մոլախտները հնձել մինչև նրանց ծաղկակարմը (սերմերը չթափվելու համար). ըստ անհրաժեշտության այդ աշխատանքը կատարել մի քանի անգամ:

57. Մինչև ցանքս կատարելը, գաշտերը քարերից մաքրել յեվ այրպիսին հեռացնել դաշտերից:

58. Չփոռզվող հողամասերում վաղ գարնանը կատարել աշխանացանի անուցում և քեչը դալուն պես փոցխել, իսկ գարնանացանի անուցումը կատարել փոցխելուց առաջ: Վոսոգվոզ հողամասերում բացի փոցխի հետ տրված անուցումը 1—2-րդ վոսոգվոզ հետ միասին տալ և անման պանրոտանյութ համաձայն ամեն մի տունձին հողամասի համար փորոչված քանակի:

59. Վաղ կատարված և թիփակարմած աշխանացանների առնվազն մեկ անգամ քաղհանումն աշխանից համարել պարտադիր: Ցանքսերում արգելել անասունների արածացումը:

60. Վոսոգվոզը կատարել ըստ հնարավորության 3 անգամ (յերեկույ ջրային ռեսուրսներից) 1-ին բույսի թիփակարման, 2-րդ հասկակարման, և յերրորդ հատիկակարման շրջանում: Յուրաքանչյուր անգամ ջրելին հարմարեցնել տեղի հողային և կլիմայական պայմաններին և բույսի պահանջին:

61. Մկնանման կրծողների դեմ համատարած պայքար սկսել ձյուներ վերանալուն պես, այն հաշվով, վոր մինչև դաշտերում կանաչի յերեվալը բոլոր վարակված հողամասերում 1-ին և 2-րդ պայքարն ավարտված լինի: Նույնը կրկնել ուշ աշնանը, դաշտերից բերքը հնձելուց ու տեղափոխելուց հետո և ավարտել մինչև վ ձյուների գալը:

62. Բոլոր ցանքսերի նկատմամբ սահմանել մշտական հսկողություն, մասատունների կամ հիվանդութուններ նկատվելու դեպքում, անմիջապես հայտնել Հողբաժնին և ՄՏԿ-ին ու սկսել պայքարի աշխատանքները:

11. ՀԱՑԱԲՈՒՅՍԵՐԻ ԲԵՐՔԱՀԱՎԱՔԻ ԽՆԻՐՈՒՄ

63. Բերքահավաքի բոլոր մեքենաները (հնձող, կալիչ կամ բայն և այլն) ապահովել հատիկակալներով, աշխատանքի լինելուց

քում պարբերաբար ստուգել, դատարկել հատիկակաշները: Բեր-
քահավաքի բոլոր մեքենաները նախորոք արտահանել:

64. Կոլտնտեսություն ամբողջ ցանքսի նկատմամբ, ապահո-
վել դաշտային պահակների հսկողությունը, մասնավորապես բեր-
քահավաքի ամբողջ ընթացքում:

65. Բերքահավաքը սկսել ըստ առանձին հողամասերի հասու-
նացման, առանց սպասելու ամբողջ դաշտի հասունացմանը:

66. Հացահատիկների հնձի համար վերջնական ժամկետ սահ-
մանել 12—15 աշխատանքային օր, ըստ կուլտուրաների սահմա-
նել հետեվյալ ժամկետները՝

ա) Աշնանացան ուկրաինկայի բերքահավաքը կատարել նրա
ժողովին հասունացման շրջանում ու ավարտել այդպիսին 3—4
քան. օրում:

բ) Գարնանացան ցորենի բերքահավաքը կատարել, նրա մո-
ժային հասունացման վերջին և լրիվ հասունացման սկզբնական
շրջանում ու ավարտել այդպիսին 6—8 օրում:

գ) Գարու բերքահավաքը սկսել լրիվ հասունացման սկզբին
և ավարտել վոչ ուշ քան 5—8 օրում:

դ) Հացահատիկների բերքահավաքի ավարտման վերջնական
ժամկետ սահմանել մինչև սեպտեմբերի 25-ը:

67. Ամբողջ հնձված հացահատիկը խուրձ կապել դեղել յեվ
առանց ձգձեղու փոխադրել կալ և դեղ դնել:

68. Բարդոց դնելիս ղեկավարվել հետեվյալ կանոններով՝

ա) Ուրձերը դասավորել հասկերով դեպի ներս:

բ) Բարդոցները դաշտում դասավորել մի գծի ուղղությամբ
այն հաշվով, վոր հնարավոր լինի բարդոցների շարքերի մեջ,
բերքահավաքի զուգընթաց կատարել խոզանի յերեսվար:

գ) Բարդոց դնելուց հետո, անմիջապես ամբողջ դաշտում
թափած հասկերն հավաքել թե ձիու և թե ձեռքի փոցիտով, իսկ
անհրաժեշտություն դեպքում նաև ձեռքով:

դ) Մայրում դասավորելիս յուրաքանչյուր բարդոցի տեղը
փոցիտել, կամ ձեռքով հավաքել բոլոր թափած հասկերը:

69. Դաշտում բարդոց, կամ խուրձ յեղած ժամանակաշրջա-
նում, արգելել անասունների արածացումը, կամ տվյալ դաշտում
աշխատանքը վերջանալուց հետո ավելորդ անձանց շրջագայու-
թյունը:

70. Սահմանել իրև կանոն, վոր դաշտավարական բրիգադի
բրիգադավարները, պարտավոր են ամեն օր հատուկ արձանա-
գրությունը ընդունել դաշտում կատարված բերքահավաքը գնա-
հատելով կատարված աշխատանքի վորակը, դաշտի բերքահավաքը
ավարտված համարել այն ժամանակ, յերբ դաշտը բրիգադիբեթ
ընդունել և կոլտնտեսության նախագահը:

71. Գարտադիր կորով կալում ղեկերի մոտ ջրով լիք տա-

14

կաններ, ջրամբարներ, դուլլեր, բահ ունենալ:

Դեղերի շուրջը վարել և նրանց մոտ ունենալ ավազակույ-
տեր, կալում և դեղերի մոտ կողմնակի մարդկանց մուտքը ար-
գելել ինչպես և վոչ մի պայմանով թույլ չտալ ծխել, ունենալ
մշտական պահակներ, զանգ, սուլիչ և այլն:

72. Կալումը սկսել հնձի աշխատանքներին զուգընթաց, վոչ
ուշ քան հնձի սկզբից 3 օր հետո, կալումը կատարել անպայման
ըստ առանձին բրիգադաների:

73. Բերքահավաքի համար անհրաժեշտ գյուղատնտեսական
ամբողջ ինվենտարը, նախքան բերքահավաքն արտահանել, թույլ
չտալ հացահատիկ կալել հին կալերում, առանց նախապես այդ-
պիսիք կիզելու, արտահանելու:

74. Բերքահավաքին անհրաժեշտ ամբողջ ինվենտարի ձեռք
բերումն ու վերանորոգումն ավարտել վոչ ուշ քան բերքահավա-
քի սկզբից 30 օր առաջ: Նույն ժամկետին ավարտել բոլոր միջ-
գյուղյա և դաշտամիջյան ճանապարհների և կամուրջների վերա-
նորոգումն ու կարգավորումը:

75. Թաց քյուլաչը նախորոք չորացնել և նոր միայն թույլ
տալ կալելով կալելու: Կալիչների 20 ժամյա անխափան աշ-
խատանքը, լրիվ չափով ապահովելը պարտադիր է:

76. Կալիչների աշխատանքին հարմարեցնել քամհար սերմա-
ցորենների և տրեքների աշխատանքը, այն հաշվով, վոր 1-ին հեր-
թին ադահովի ընթացիկ տարվա աշնանացան սերմացույի անհա-
պաղ սերմացումն ու ապա դալիք գարնանացանի սերմացույի
լրիվ գտումը:

77. Կամերով կալած թեղը արգելել մեկ օրից ավել առանց
բամահարելու թողնել կալում:

78. Կալից դուրս յեկած և վոչ մի հատ հացահատիկ առանց
կշռելու համապատասխան նարյառ կազմելու պահեստում տեղա-
փոխել խստիվ արգելել:

79. Հացահատիկն ամբարել նորմալ խոնավության դեպքում
միայն, 12—13 տոկոսից ավելի խոնավ լինելու դեպքում հացահա-
տիկը չորացնել լրիվ, ապա նոր ամբարել:

12. ԿՏԱՎՀԱՏԻ ՊԱՀԱՆՁԸ ԴԵՊԻ ՀՈՂԸ ՅԵՎ ՆՐԱՆՑ ՏԵ-
ՂԸ ՑԱՆԲՄԱՇՐՁԱՆԱՌՈՒԹՅԱՆ ՄԵՁ

80. Կտավհատը լավ բերք է տալիս բոլոր տեսակի լավ սարուկ-
տուրա ունեցող սեփահողերում և շաղանակագույն հողերում:
Ծանր վոչ սարուկտուրային հողերը առաջացնում են կեղև և պի-
տանի չեն կտավհատի համար:

81. Կտավհատի ցանքը ստաջին հերթին անհրաժեշտ է կա-

15

տարել բազմամյա խոտաբույսերից (կորնգան, սուվույո), շարքահերկ կուլտուրաներից (կարտոֆիլ, յեգիպտացորեն) հետո, կամ ծայրահեղ դեպքում մեկ տարի հացահատիկներով պատգեցնելուց հետո:

82. Նույն հողում կտավհատի ցանքը կարելի չէ կրկնել 5—6 տարուց հետո միայն:

Ա. ՀՈՂԻ ՄՇԱԿՈՒՄԸ

83. Կտավհատի ցանքի համար հատկացվող խամ հողերի և բազմամյա խոտաբույսերի վաղ ցրտահերկը կատարել 20—22 սմ. խորութեամբ:

84. Մամ հողերի և խոտաբույսերի տակ յեղած հողամասերի բացահայտման, կամ պակասի դեպքում կտավհատի ցանքի համար կարելի չէ առանձնացնել աշնանացանի տակ յեղած պարարտացված հողեր: Այս դեպքում անհրաժեշտ է կատարել խոզանի յերեւոյաբ. հետագա խոր ցրտահերկով 20—22 սմ. խորութեամբ:

Բ. Պարարտացումն ու ցանկերի սնուցումը

85. Կտավհատի հատկացվող հողամասն անհրաժեշտ է պարարտացնել տեղական, կամ հանքային պարարտանյութերով, լավ աչրված փթած գոմաղբը անհրաժեշտ է տալ աշնանից, հեկտարին 20 տոննա և ապա կատարել խոր ցրտահերկ:

86. Հանքային պարարտանյութերից ուղտադործվում է սուպերֆոսֆատ, և սմոնյում սուլֆատի խառնուրդով: Սուպերֆոսֆատի նորման մեկ հեկտարի համար 3 ցենտներ: Ամոնյում սուլֆատի և սուպերֆոսֆատի խառնուրդի դեպքում 2 ցենտներ:

87. Կտավհատը լավ բերք է տալիս սնուցման դեպքում, մտրը կատարվում է պարարտանյութը ձեռքով շող տալու միջոցով: Սնուցումը կատարել խոնավ ամպստ յեղանակին:

Գ. Հողի նախացանկային մշակումը

88. Կտավհատի համար առանձնացված ցրտահերկը, վաղ գարնանը փոցխել զիգզակ փոցխերով, վարի հակառակ ուղղութեամբ, ցանքից առաջ կատարել կուլտիվացիա 6—8 սմ. խորութեամբ յեղ ապա փոցխել:

89. Մամ հողերի և բազմամյա խոտաբույսերի տակ յեղած հողամասերի ինչպես և կոճղ արմատային մոլախոտերով վարակված հողերի կուլտիվացիան պետք է կատարել 8—10 սմ. խորութեամբ զսպանակավոր կուլտիվատորներով, յերկու յերես վարի հակա-

ռակ ուղղութեամբ հետագայում փոցխել, հավաքել մոլախոտերը, հետագենել դաշտից և այրել:

Դ. Յ ա Ռ Բ Ս

90. Առանց սերմացույի համապատասխան վորակը հաստատող լարոբատորիայի վիպյականի, արգելել կտավհատի ցանքը:

91. Յանքը կատարել վաղ, գարնանացանների հետ միասին, սահմանել առաջին գոնայում ցանքի նորման մեկ հեկտարին 50 կիլո, 2-րդ գոնային, մեկ հեկտարին 60 կիլո:

92. Մերենահարմար հողամասերի ցանքը կատարել շարքացանով: Մերմերի խորութեամբ 3—4 սանտիմետրի:

93. Մոլախոտերի դեմ պայքարելու նպատակով կատարել 2—3 անգամ քաղհանում:

36. Պայքար վնասատուների և հիվանդությունների դեմ

94. Կտավհատի ցանքերն վնասատուներից և հիվանդություններից զերծ պահելու համար անհրաժեշտ է հետեւյալ միջոցառումները՝ գարնան վաղ ցանք կատարել:

95. Սերմացուն գտել հատուկ մերենաներով (կուսկուտայի գաիշ-կտահավատի հատուկ գաիշ):

96. Մերմերը յենթարկել չոր ախտահանման (Գալիկոպի պրեպարատով 1,5 կիլո մեկ տոննային):

97. Գարնան ընթացքում դաշտում կտավհատի լու հայտնաբերելու դեպքում ցանքը փոշոտել կրեմֆոտրային նատրումով մեկ հեկտարին 10 կիլոգրամի չափով, կամ միլոդեղաթթվուտային կալցիում մեկ հեկտարին 10 կիլոգրամի չափով:

98. Գործող միջատների դեմ պայքարելու համար, (սովկայի թրթուռները) փոշոտումը կատարվում է ալիլի զարգացած բույսերի վրա, նույն թույներով կրեմֆոտրային նատրում մինչև 12 կիլոգրամ, կամ միլոդեղաթթվուտային կալցիում 10 կիլոգրամ, սերմը նախքան պահեստ տանելը լավ չորացնել:

Զ. Ս Ե Ր Մ Ա Ղ Ա Ղ Ս Ե Ր

99. Սերմագաշտերի համար հատկացնել, աշնանից լավ մշակված պարարտացված մոլախոտերից մաքուր ցրտահերկ:

100. Յանքը կատարել վաղ գարնանը, շարքացանով ամսովա ընթացքում կատարել 3—4 քաղհան:

101. Բերքահավաքը կատարել լրիվ հատունացման ժամանակ, ըստ վորում խիստ ուշադրություն դարձնել սերմագաշտերից ստացված կտավհատի առանձին կալման ու ամբարման վրա:

102. Մասնայական ցանքերի բերքահավաքը կատարել այն ժամանակ, յերբ կտավհատի պտուղը ստանում է մուգ գույն, իսկ սերմերը ստանում են գորշագույն:

103. Կարտոֆիլը կատարել բերքահավաքին զուգընթաց, լրիվ չորացման ժամանակ:

104. Ձմռան ընթացքում պարբերաբար հսկել առանձնացված սերմերի վիճակը, փնաստուներ հայտնաբերելու դեպքում միջոցներ ձեռք առնել այդպիսիք իսպառ փոշնչացնելու համար:

105. Մինչև սերմացույի ամբարներն ախտահանել պահեստը և նրա մասին կազմել հատուկ արձանագրություն:

1. ԿԱՐՏՈՖԻԼԻ ԱՍՊԱՐԻՉՈՒՄ

Ա. Հողամասի նախապարաստական աշխատանքները

1. Կարտոֆիլին հատկացվող հողամասը, խոր հերկը կատարել վաղ աշնանից 22—25 սմ. խորությամբ: Առանց փոցխելու թողնել մինչև գարուն:

2. Աշնանավար, ցրտավար կատարված հողամասերում, գարնան առաջին խիստ հնարավորության դեպքում (քեչին) կափոտ, ծանր և ջրովի հողամասում կատարել կրկնավար 20 սմ. խորությամբ: Անջրդի և չորային պայմաններում կրկնավարը փոխարինել 5—8 սմ. խ. կուլտիվացիայով, կամ մեկից յերկու յերես զիգ գագուկ փոցխել:

3. Իրբև կանոն, արգելել կարտոֆիլի տեղը կարտոֆիլ ցանելը, ինչպես և լարավորողով ու փոշխանման ջրով վարակված հողամասերում 2—3 տարի կարտոֆիլի մշակումը:

4. Տեղական պարարտանյութերով պարարտացումը կատարել հիմնականում աշնանից—աշնանը խոր վարի տակ, այն հողամասերը, փորոնք աշնանից չեն պարարտացվել, պարարտացնել գարնան կրկնավարի, կուլտիվացիայի, կամ փոցխի տակ: Աշնանն ոգտագործել թարմ ու կիսափթած գոմալը, գարնանը միայն փթած վիճակում: Ձմռան դաշտ փոխադրված պարարտանյութերը կուլտերով դասավորել, ցրումը կատարել գարնան կրկնավարի, կամ կուլտիվատորի տակ: Իրբև որենտիր նորմա, առաջարկել հեկտարին գոմալը 40—50 տոննա: Ոստն աղը 15—25 տոննա:

5. Բոլոր կոյտնատեսություններում, առանձնացնել սերմագաշտերի համար, աշնանավար պարարտ և մասսիվ հողակտորների յեխելով բերքատվության և սերմացույի պահանջից:

6. Ցանքի նախորդակին կազմակերպել սերմացու կարտոֆիլի բազա գույնի ընտրություն, իրբև սերմագու ոգտագործել 50 յեզ ավելի մեծ գրամանոց միագույն ստողջ պլարներ: Հողբածնի կամ ՄՏԿ-ի թույլատվությամբ՝ իրբև բացառությամբ թույլատրել սերմացույի համար (բացի ժողովրդական սորտից) ավելի մանր պլարների ոգտագործումը: Կարտոֆիլի տարբեր գույնի պլարների ցանքը կատարել առանձին հողակտորներում:

7. Կարտոֆիլի սերմացույի նորման 17—18 ց. մեկ հեկտարին, մեկ բնում տնկել միայն մեկ առողջ պլար:

8. Կոյտնատեսության ունեցած տեսակավոր կարտոֆիլի սերմացույով, 1-ին հերթին ապահովել սերմագաշտերը: Կարտոֆիլի ցանքը կատարել մարգյորներով, կամ գուլթանի տակ, առաջադրել շարքը-շարքից՝ միջահաս սորտին 65—70 սմ. և ուշահասին 70 սմ., թուփը-թփից՝ 40—45 սմ. հեռավորության վրա:

9. Կարտոֆիլի պլարի տնկելու միջին խորությունը սահմանել, թեթեվ ավազային հողերում և չորային պայմաններում 10—12 սմ. կավային ծածր հողերում և խոնավ պայմաններում 8—10 սանտիմետր:

Կարտոֆիլի ցանքը կատարել ավազ գյուղի կոյտնատեսության հացահատիկային կուլտուրաների ցանքին զուգահեռ, գոնայացված սկզբունքի համաձայն 5—7 բան. սրում:

3. ԵՆԱՄԲԸ ՅԵՎ ՄՇԱԿՈՒՄԸ

10. Կարտոֆիլի ծիլերը յերեվալու նախորդակին, ամբողջ ցանքը զիգակում մեկ յերկու յերես փոցխել:

11. Բաղհան-փխրեցում կատարել այնքան, փոքան անհրաժեշտ և կարտոֆիլի ցանքը մորսխտերից մաքուր և հողամասը փխրուն դրուծյամբ պահելու համար: Սակայն փոշ պակաս հիւզ անգամից:

- ա) Կարտոֆիլի ցանքում շարքերը նշմարվելու պես:
- բ) Առաջին քաղհան փխրեցումից 8—10 սր անց:
- գ) Առաջին բուկը տալու նախորդակին:
- դ) Առաջին և 2-րդ բուկը տալու միջանկյալ ժամանակաշրջանում:

յե) Կարտոֆիլի թփի ծաղկման վերջին շրջանում: Բաղհան փխրեցումն աշխատանքները կատարել յուրաքանչյուր անգամ, 2—3 բան. սրում: Ըստ փորի 1-ին փխրեցումը կատարել այնպես, փոք կարտոֆիլի մատույ ծիլերը հողով չծածկվեն յեզ թմբեր շառաջանում:

12. Կարտոֆիլի բուկը տալ ջրովի և խոնավ պայմաններում 2—3 անգամ, անջրգի և չորային պայմաններում արգելել բուկ տալը: Այդպիսին փոխարինել փխրեցմամբ: Կարտոֆիլի ցանքսի բուկը տալու աշխատանքները կատարել յուրաքանչյուր անգամ 3—5 բուն. որում, ըստ փորում:

ա) Յերբ թուփն ունի 13—15 սմ. բարձրություն:

բ) Առաջին բուկը տալուց 8—10 որ անց:

13. Քաղհան-փխրեցման, ինչպես և բուկը տալու աշխատանքները կատարել ձիաքարչ և ձեռքի քաղհանիչ ու բուկից մեքենա-գործիքներով:

14. Կարտոֆիլի ջուրը տալ՝

ա) Յանքսից 28—30 որ անց (առաջին բուկ տալու նախորդա-կին) Բ. և Գ. Թփի ծաղկման շրջանում: Հետագա ջրելու աշխա-տանքները կատարել բույսի պահանջից յերեկով, վերջին ջուր տալը դադարեցնել բերքահավաքից 15—20 որ առաջ:

Մանրություն. Յուրաքանչյուր ջրից հետո, քեչին կատա-րել միջարքային տարածության փխրեցում:

15. Կարտոֆիլի սերմադաշտերն ու տեսակավոր մասնայական ցանքսերը, 1—2-րդ ջրին զուգընթաց իրեն սնուցում տալ տեղա-կան պարարտանյութեր, որենտիբ ձևով առաջադրել հեկտարին գոմաղբ 2—3 տոննա: Կղկղանք 0,1—0,2 տոննա, մեղաջուր 0,8—1 տոննա:

16. Կարտոֆիլի սերմադաշտերն ու տեսակավոր մասնայական սմբողջ ցանքսը թփի ծաղկման շրջանում յենթարկել ապրորա-ցիայի:

4. ՊԱՅԿԱՐ ՎՆԱՍՏԱՌՆԵՐԻ ՅԵՎ, ՀԻՎԱՆԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԳԵՄ

17. Կարտոֆիլի ամբողջ ցանքսերը, իրեն նախագուշական պրոֆիլակտիկ միջոց ֆիտոֆտորայի հիվանդության դեմ սրակել 1 սեկոսային բորգոյան հեղուկով, անձրևային խոնավ և հիվան-դության ուժեղ պայմաններում բուժումները կրկնել:

18. Յանքսերում նկատվող այլ հիվանդություններով վարակ-ված թփի, ինչպես որինակ՝ գանգրոտության (տերևների կուչ գալը)՝ սե փաս բազմացողանաթյանով վարակված թփերն արմա-տախիլ անել, խոր թաղել, կամ այրել: Բերքահավաքի ձմռան ամբարման նախորդակին նույնպես և մինչև գարնամասցանը սերմը ջուկել և հեռացնել հիվանդություններով վարակված բոլոր տեսա-կի պայարները:

19. Կարտոֆիլի ցանքսերում մնաստու կարտորինայի յերե-մալու դեպքում իր ժամանակին ահազանդել և սկսել պաշքարը համաձայն հրահանգի:

5. ԲԵՐՔԱՆՉՄԱՎԱՔԸ ՅԵՎ, ԱՄԲԱՐԱՅԻՆ ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄԸ

20. Կարտոֆիլի բերքահավաքը կատարել ըստ սորտերի, սեր-մացույի նպատակով պայարի ֆիզիոլոգիական հասունացման, իսկ պարենային կարիքների համար պայարի սնտեսական հասունաց-ման ժամանակ, արևոտ և չոր յերանակներին 7—10 բուն. որում:

21. Կարտոֆիլի սերմադաշտերի, տեսակավոր ցանքսերի բեր-քահավաքը, փոխադրումը և ձմռան ամբարումը ըստ սորտերի և կատեգորիաների կատարել առանձին:

22. Բերքահավաքից անմիջապես անց կազմակերպել զիզգա-կով հողամասի յերկու յերես փոցխում, հավաքելով դաշտում բոլոր մնացած պարարները:

23. Սերմացույի համար, կարտոֆիլի ընտրությունը կատա-րել դաշտում, բերքահավաքին զուգահեռ: Առանձին դեպքերում սերմադաշտերի և տեսակավոր մասնայական ցանքսերից սերմա-ցույի պահանջով ջանակը չապահովելու դեպքում, պակասորդը լրացնել կարտոֆիլի անտեսության մնացած ցանքսի բերքից, ըստ յերկու լավագույն պայարները:

24. Բերքի դաշտից փոխադրումը կատարել նախապես հար-մարեցված փոխադրական միջոցներով: Արգելել կարտոֆիլի բեր-քի փոխադրումների ժամանակ սրածայր վերջավորությամբ մե-տաղյա գործիքների գործադրումը:

25. Սերմացույի համար ընտրել 50 և ավելի բարձր գրամա-նոց միանշամայն ստող պայարներ:

26. Բերքահավաքից մեկ ամիս առաջ ավարտել կարտոֆիլի պահեստների, փոխադրական միջոցների ստուգման, վերանորոգ-ման և սերմացու կարտոֆիլի անվտանգ ամբարումներին հարմա-րեցնելու ինչպես և պահեստների ախտահանման աշխատանքները: Իրեն կանոն, սերմացու կարտոֆիլի ամբարումը ըստ սորտերի կատարել բուրգ խրամատներում և տրանչյներում առանձին դեպ-քերում Հողբաժնի կամ ՄՏԿ-ի համաձայնությամբ թույլատրել պահեստային ամբարման ձևը:

27. Բուրգ խրամատի տեղի ընտրությունը, փորման աշխա-տանքները, ուղանցքների վերանորոգման պակասի ձեռք բերման, ինչպես և ջերմադաշտերի, ձղնտի ձեռք բերումն ավարտել կար-տոֆիլի բերքահավաքից վոչ ուչ քան հինգ որ առաջ:

6. ՍԵՐՄԱՅՈՒՅԻ ՉՄՈՒՆ ԻՆԱՄԿԸ

28. Բուրգ խրամատներում, ինչպես պահեստներում, սերմա-ցույն կարտոֆիլի շերտի բարձրությունը սահմանել 1—1,25 մետր:

29. Կարտոֆիլի սերմացույի ամբարման ընթացքում պահպա-

նել՝ զեյուսով 2—3 աստիճանի ջերմութիւն: Ջերմաստիճանի տա-
տանուճանքը կարգավորել սղատար խողովակների միջոցով, ինչ-
պէս և ըստ ծածկորդ շերտի նոսրացման և ավելացման:

30. Ջերմաստիճանի չափումների համար ունենալ, ըստ բուրգ
խրամատների, պահեստների «դիտողութիւնների տեսք» ազրո-
պերոնալի ցուցմունքներով պարբերաբար գրանցել ջերմաստիճա-
նի տատանումները:

31. Բուրգավորման առաջին որերն իբրև կանոն, (նայած կը-
լիմայական պայմաններին) բուրգ խրամատների գագաթը չծածկել
հողով, բաց թողնել բոլոր ողանցքները:

Բուրգ խրամատի հողաշերտի ավելացումն, ողանցքների ծած-
կումը հարմարեցնել սառնամանիքներին:

32. Պուսափել ձմռան ընթացքում ամբարված սերմացուն
(կարտոֆիլը) մասսայական ձևով պարբերաբար ընտրութեամբ և
տեղաշարժեր կատարելու: Կազմակերպել սիստեմատիկ հսկողու-
թիւն, առանձին անկյուններում փչացումների բարձր տոկոս ու-
նենալիս, ընտրութիւն և տեղափոխում կատարել: Սերմացու
կարտոֆիլի ամբողջական ընտրութիւն և փոխադրումներ կատա-
րել (բուրգ խրամատներից, պահեստներից) միմիայն Հոկտեմբերի
կամ ՄՏԿ-ի գիտութեամբ:

33. Իբրև կանոն արգելել գարնան յեղանակները տաքանալիս,
բուրգ խրամատների հողի ծածկորդ շերտի նոսրացում ու որվա-
տաք ժամերին ողանցքների բացումը:

Բուրգում, պահեստում ողանցքները բանալ միմիայն գիշեր-
ներն, առավոտյան և յերեկոյան հով ժամերին:

34. Կոլունտեսութիւններում առանձնացնել սերմացու կար-
տոֆիլի ձմռան ամբարման պատասխանատու աշխատողներ:

12. ԳԱԼՄԱԹՅԱՆ ՅԵՐԻՑՈՒԿԻ ՄՇԱԿՈՒՄԸ

Ա. Հողի ընտրաթիւնը.

35. Դարմաթյան յերիցուկի մշակութեան համար պետք է ա-
ռանձնացնել տրաքտրա հարմար բերրի և փոշ կեղեկակալիսոց հո-
ղամասեր: Ետրաքայր ճահճային հողերը միանգամայն անպետք
են: Դարմաթյան յերիցուկի ցանքսի համար:

Դարմաթյան յերիցուկի ցանքսի համար ընտրել հարթ հողա-
մասեր, չի կարելի ցանքս կատարել ուժեղ թեքութիւններում,
փորովհետեւ սերմերը կարող է լվացվել ձյան և անձրեկալներից,
Դարմաթյան յերիցուկն ուժեղ կերպով աուժում է խոնավութիւ-
նից, ստորերկրյա ջրերին մոտ հողամասերում յերիցուկ ցանելը
արգելվում է: Դ. յերիցուկի համար անհրաժեշտ է հատկացնել
ու ու շագանակաղույն հողեր, խճային, կրային, թեթեւ կազմ-

տապային հողերը: Հողամասերը պետք է մաքրված լինեն մուս-
խտակներից քարերից և կոճղամասերից: Դ. յերիցուկը պետք է
դանել աշնանացան ցորենից շարքահերկերից կամ բազմալս խո-
տերից հետո:

Բ. Հողի պարարտացումը

36. Դ. յերիցուկը պարարտացնել գոմաղբով, հեկտարին 40
տոննա, պարարտանյութը հողի մեջ մտցնել վարի հետ միաժամա-
նակ: Հանքային նյութերով պարարտացում կատարելիս դեկա-
ֆարվել ազրոնոմի ցուցմունքով: Դ. Յերիցուկի խնամքի ժամա-
նակ անհրաժեշտ է կատարել սնուցում 1—2 անգամ գոմաղբով,
մեկով թոչունների կղկղանքով և այլն:

Հանքային պարարտանյութերով սնուցում կատարել հատուկ
հրահանգի համաձայն:

Գ. Հողի մշակումը

37. Դ. յերիցուկի ցանքսը պետք է կատարվի նախորդ լավ
նախապատրաստված հողամասերում հիմնական վարը պետք է կա-
տարել խոր 20—22 սմ. խ. անմիջապէս յերկու յերես փոցիւում
հակառակ ուղղութեամբ: Նախքան ցանքը, կատարել կուլտիվացիա
և փոցիւում այն հաշվով, վոր հողամասը ունենա հարթ մակե-
րես: Նախացանքային մշակումը պետք է ավարտված լինի 10 որ
առաջ: Ընտրած հողամասի շուրջը հանել առուներ անձրեկները
և ձյան ջրերը հողամասից հեռացնելու նպատակով:

Դ. Ց ա ն ք ս

38. Գանքսը կատարել շարքացան և բնաջան: Ետրքացան կա-
տարել սովորական ձիւ շարքացանով, շարքը-շարքից 60 սմ.
հեռախորութեան, ձմեռացանքսը կատարել ուշ աշնան այն հաշ-
վով, վոր վոչ մի սերմ չծլի: Մեկ հեկտարի ցանքսի նորման՝
սերմերի 60 տոկոս ծլունակութեան դեպքում սահմանել 4 կիլո-
գրամ, իսկ 80 տոկոսի և բարձրի դեպքում 3 կիլոգրամ: Ետրքա-
ցանի անհարմար հողերում ցանքսը կատարել ձեռքով, նախապէս
հողամասի մարկիւրով կա կատարելուց հետո միայն:
Ցանքսի խորութիւնն սահմանել 1—1,5 սմ.:

ՅԵ. Ցանքսի գարնան խնամքը

39. Գարնան դաշտ դուրս գալու առաջին իսկ հնարավորու-
23

խան դեպքում, պետք է կատարել ցանքսի սնուցում, փխած գոմաղբով, կոմպոստով:

Առաջին ծիւրերը դուրս դալուց հետո կատարել փերեցում յեւթադհան: Նոսրացումը կատարել յերբ յերեվում են 2—3 պուչի-խակահան տերեւները: Յանքսի առաջին տարվա պլանտացիաներում նոսրացումը կատարել՝ բույսը-բույսից թողնելով 15 սմ. հ. վրա, յերկրորդ տարին նոսրացումը կատարել բույսը-բույսից թողնելով 30 սմ. հ. վրա: Հետագա կուլտիվացիաների և քաղհանի աշխատանքները կատարել այն հաշվով, վոր բույսը ձմեռելիս չորունակ փուխը հողում գտնվի: Յուրաքանչյուր քաղհանից հետո մուշխտատերը հեռացնել դաշտից և այրել: Նախորդ տարիների պլանտացիաներում 1—3 և ավելի տարեկանի քաղհանի, կուլտիվացիայի աշխատանքները կատարել նույն կարգով:

Զ. ՏՆԿՈՒՄ (Սածիլում)

40. Սածիլի 8—10 սմ. բարձրության դեպքում կատարել սնկում, (սածիլում): Սածիլումը կատարել ամպոս որերին: Սածիլի հանման աշխատանքները կատարել ըստ հնարավորին, անձրեվներից հետո (ցանքսի որերին):

Սածիլումը կատարել միջշարքային տարածություն ընդունելով 60 սմ., բույսը-բույսից 30 սմ., սնկման աշխատանքները կատարել անձրեվներից հետո, վաղ գարնանը, կամ աշնանը, սնկումը ավարտելուց 12—15 օր հետո կատարել վերանորոգում:

Ե. Բերքահավաք և չորացում

41. Դ. յերիցուկի բերքահավաքը (ծաղկի հավաքը) կատարել 5—7 բան. օրում: Բերքահավաքը կատարել մեքենաներով և ձեռքով: Հավաքված ծաղիկները փռել 3 սմ. շերտով ողային, կամ կրակային չորանոցներում: Ողային չորացումը կատարել շենքերում, կտուրներում և այլն: Վերջին դեպքում անհրաժեշտ է հավաքված ծաղիկն անմիջապես փռել 3—4 ժամ արևի տակ. (նախորդ ծաղկի տակ փռել փալաններ, խտիներ և այլն). և սպա տեղափոխել շենքերի մեջ:

Չորացման պրոցեսում պարտադիր կերպով ծաղիկները շուտաւ փայտյա փոցիներով, որեկան 2—3 անգամ:

Ծաղիկների վերջնական չորացումը կարելի չէ կատարել ավելի հաստ շերտով (5—7 սմ.), չորացած ծաղիկները դասավորել հակերով և պահել մամլած վիճակում, չոր շենքերում:

Ը. Դ. Յերիցուկի սերմերի հավաքը

42. Յերիցուկի լավագույն ցանքսից (լավ պարգացած բույսերով և ծաղիկներով), վորոնք գերծ են հիվանդություններից յեւթ

միջատների վնասվածքներից, ստանձնացնել սերմերի համար անհրաժեշտ տարածություն: Սերմերը հավաքել հար. անհետոյություն ունեցող բույսերից, իսկ մնացած թույլ բույսերի ծաղիկները նախորդ կտրատել ծաղիկների բերքահավաքի ժամանակ: Սերմերի հավաքը կատարել, յերբ պսակաթերթիկները լրիվ կգորշանան, իսկ կենտրոնի ծաղկի թերթիկները կլինեն բաց շաղանակազույն: Հասունացած ծաղկափթիթության բերքահավաքը կատարել մանրացման շաղկապով և հավաքելուց հետո, փռել լավ տղափոփվող շենքերում բարակ շերտով, մաղերի վրա 20—25 ստոխճանի տաքության տակ, լրիվ հասունացման համար: Չորացած ծաղիկները կայսել և քամհարել: Դ. յերիցուկի հասունացած սերմերի նորմալ խոնավությունը պետք է լինի 13 տոկոս: Սերմերը լցնել պարկերի մեջ յեւ պահել չոր շենքում:

Թ. Պայքար վնասատուների յեւ հիվանդությունների դեմ

43. Դ. յերիցուկի պլանտացիաներում (ցանքսերում) վնասատուների (վազրափղիկ) և հիվանդություններ յերեվալուց անմիջապես հետո կազմակերպել պայքար ագրոնոմի ցուցմունքներով հատուկ հրահանգի համաձայն:

Տ. ԿՈՐՆՔԱՆԻ ՄՇԱԿՈՒՅԹԸ

Ա. Յանքս

44. Կորնզանը շարքացան կատարելիս, ցանել ցանված հացահատիկի շարքերին ուղղահայաց:

45. Սերմացույի նորման ընդունել մեկ հեկտարին, շարքացանի դեպքում 80 կիլո, իսկ շաղացանի դեպքում 1—1,1 ցենտներ:

46. Կորնզանի ցանքսը պետք է կատարել լարորատորիայի կողմից կոնդիցիոն ճանաչված սերմերով: Յանքսի խորությունը սահմանել 3—4 սմ.

47. Մինչև ցանքսը, կատարել կորնզանի սերմերի նիտրոգինիզացիա (ախտահանում):

Բ. Բերքահավաք

48. Խոտի համար հնձվող կորնզանը, պետք է հնձել մինչև 30 տոկոսի ծաղիկներ: Չորացնելուց հետո փոխադրել և դեղ դնել:

49. Սերմ ստանալու համար ցանված կորնզանը, պետք է հնձնել, յերբ հունդերը մուգ կանաչ գույնից անցել են բայց կանաչ գույնի ներքեվի հունդերից 2—3-ը գորշացել հասունացել են:

հետո կազմել փոքր խորհրդներ և շտաբներ: Կորնզանը տեղափոխել ին սայլերի մեջ բրեզենդ, կամ խոխնե, փռել Կալսուժը կատարել խնամքով, սերմացուները լավ չորացնելուց հետո պահպանել չոր նախորոք ախտահանված պահեստում: Ստախվ արգելել ամբողջ ամառվա ընթացքում կորնզանի ցանքի վրա անտուճաններ արածացնելը:

9. ԳԱՐՆԱՆԱՅԱՆ ՎԻԿԻ ՄՇԱԿՈՒՄԸ

Ա. ՅԱՆՔՍԻ ԽՆԴՐՈՒՄ

50. Վիկա չի կարելի ցանել ստորերկրյա շրերին մոտիկ, ավազային թեթեվ հողամասերում, ինչպես նաև հարավում գտնվող հողամասերի չոր լանջերի վրա:

51. Ցանքը պետք է կատարել միայն կոնդիցիոն սերմերով, հեկտարին մեկ ցենտներ: Վիկայի համար հատկացված հողամասերն աշնանը պետք է հերկել 18—20 սմ. խորությամբ զարնանա-ցանքից առաջ հերկված հողամասը կրկնավարել ու խնամքով փոցխել:

52. Վիկայի ցանքը պետք է կատարել վաղ գարնանը, (հասահատիկային կուլտուրաներին զուգընթաց): Սոսի նպատակով ցանված վիկային խոտնել զարի, կամ վարսակ 50—60 կիլոգրամի չափով (մեկ հեկտարին) վիկը չպատկելու նպատակով: Ցանքը կատարել սերմերը նխորոգենացնելուց հետո:

53. Սոսի համար վիկը պետք է հնձել ծաղկման շրջանում, հնձելուց հետո զգուշությամբ չորացնել և փոխադրել դիրկել:

54. Սերմի վիկան պետք է հնձել, յերբ պատիջները 50 տոկոս հասունացել են. չորացումը պետք է կատարել զգուշությամբ: Հավաքը կատարել առավոտյան ցողին: Տեղափոխելիս սայլերի տակը փռել խոխնե, սերմի կորուստ չտալու նպատակով:

Կալսուժը կատարել առանց ձգձգելու: Սերմացուն պահեստի ախորոք ախտահանված չոր պահեստներում, նախորոք սերմը լավ չորացնելուց հետո:

10. ՍԻԼՈՍԱՅԻՆ ԱՐԵՎԱՆԱԳԼԿԸ

Ա. Մշակումը

55. Արեվածադիկին հատկացված հողամասը պետք է վարել աշնանից 20—22 սմ. խ., իսկ վաղ գարնանը յուշենիկներով փխրացնել և լավ փոցխել:

56. Պարարտացումը տալ աշնանը, իսկ գարնանը տալու դեպքում հողը փոցխել, ապա 30—40 տոն դոմադը ցրել և կրկնավա-

րել 10—14 սմ. խ. խաչածե յերկու անգամ փոցխել և ցանել շաքարացանով:

57. Արեվածադիկը պետք է ցանել յայն շաքարով, 50—60 սմ. միջշաքային տարածությամբ, 3—5 սմ. խորությամբ: Սերմացույի նորման ընդունել մեկ հեկտարին 30—40 կիլոգրամ:

Բ. Ցանխի խնամքը

58. Չողը կեղեվակալելուց անմիջապես հետո փխրացնել միջշաքային տարածությունները: 1—ին քաղհանը և նախնական նոսրացումը պետք է կատարել 2—4 զույգ իսկական տերեւները յերկու ժամանակ, 2—րդ քաղհանը և վերջնական նոսրացումը կատարել 1—ին քաղհանից 15—20 որ հետո, վերջնական նոսրացումից հետո, բույսերը ակոսի յերկարությամբ թողնել իրարից 15—20 սմ. հեռավորության վրա:

Գ. Սիլոսի բերքահավաքը

59. Սիլոսի համար արեվածադիկը պետք է հնձել ծաղկման շրջանում:

11. ԿԵՐԻ ԶԱԿՆԻՆԸ

Ա. Մշակություն

60. Կ. ճակնդեղի համար հատկացված հողամասի վաղը կատարել աշնանից 20—22 սմ. խ. և առանց փոցխելու թողնել մինչև զարուն: Գարնանը դաշտ դուրս գալու պես, կատարել կրկնավաք 10—12 սմ. խ. և ապա խաչադիր ձևով փոցխել յերկու անգամ:

61. Ցանքը կատարել հացահատիկների ցանքին զուգընթաց: Սերմացույի նորման, կոնդիցիոն վիճակում մեկ հեկտարին ցանել 16 կիլոգրամ:

62. Մանր կավային հողերում ծիրերը յերեվալուն պես, կատարել միջշաքային տարածությունների փխրացում և կատարել շաքարի համատարած քաղհան, իսկական տերեւների 1—ին զույգը նկատվելու դեպքում, կատարել բույսերի նոսրացում, թողնել մեկական բույս, 18—20 սմ. հեռավորության վրա: Նոսրացումից հետո կատարել ստուգում և «պաշինկա». բաց տարածությունները ցանել թրջված սերմերով: 2—րդ զույգի տերեւները յերեվալուն պես կատարել 2—րդ փխրացումը և մոլախոտերի բազմաչափ անգամ, մինչև շաքարում յեղած բույսերի տերեւները իրար միանան:

63. Կ. Ճակնուկի բերքահատարը պետք է սկսել, յերբ տերևներն սկսում են շորանալ և շարքերը բացվել, ճակնուկի բերքահատարը պետք է կատարել շոր յեղանակներին, մինչև ցրտերի ընկնելը:

12. ԲՆԱԿԱՆ ԽՈՏՀԱՐԳՆԵՐ

64. Վաղ դարնանը կատարել քարերի հալաք, վերացնել կոշտերը և թունավոր խոտերը, այն հաշվով, վորպեսզի խոտհարքերի ամբողջ տարածութունները հնարավոր լինի մաքուր հնձել: Կատարել հանգամիջյան, գյուղամիջյան ճանապարհների և կամուրջների վերանորոգում կորուսանների դեմ պայքարելու նպատակով:

65. Կատեգորիկ կերպով արգելել խոտահարքներում անասունների արածացնելը մինչև խոտհունձը, վորը խիստ կերպով իջեցնում է խոտհարքի բերքատուլութունը յեվ խոտի վորակը:

66. Խոտհունձը կատարել այն ժամանակ, յերբ բույսի մեջ ամենամեծ քանակութամբ սննդանյութեր են կուտակված, վորը բնորոշում է խոտի կերային բարձր արժեքը: Խոտհունձը ժամանակին չկատարելու դեպքում խոտաբույսերը կոշտանում, փայտանում և իջեցնում են խոտի կերային արժեքը:

67. Խոտի շորացումը կազմակերպել այնպես, վորպեսզի խոտը հիմնովին շորացած լինի, խոնավութունը հասցնել 16 տոկոսի:

68. Կորուսաններից խուսափելու համար խոտը քիչ չըջել, վորպեսզի (ամենասննդարար մասերը) նուրբ տերեվները և ծաղիկները չջարգվեն, չթափվեն. խոտահունձին զուգընթաց պետք է կազմակերպել փոխադրումը և դիզելը:

69. Դեզ դնել լավ շորացած խոտը, դիզել հարթ և շոր տեղում: Հրդեհներից խուսափելու համար պետք է դեզերը մեկը մյուսից 100—150 մետր հեռավորության վրա դնել և շուրջը առփակներ փորել ու մտար շուր ունենալ:

70. Պայքար կազմակերպել թունավոր բույսերի և մոլախոտերի փոջնացման համար, հալաքել և այրել այն:

13. ԱՐՈՏՆԵՐԻ ՊԱՀՊԱՆՈՒՄԸ

71. Արոտներում անասունների արածացնելը սկսել ձյան հալվելուց և հողը շորանալուց հետո, հակառակ դեպքում կառաջանա կոշտեր:

72. Կիրառել արոտների հերթականությամբ ոգտազորձելու ձևերը: Քարի հալաքն սկսել արոտ դուրս գալու սկզբից մինչև ուշ աշնանը (յերբ անասութունն ունենում է ավելորդ բուսավորական ուժ):

73. Ճահճային մոլախոտերի դեմ պայքարել ճահճները շորացնելու միջոցով, իսկ ճահճացած մեծ տարածութունները շորացնելու դրեճածի միջոցով:

74. Արգելել արոտներն ու խոտահարքերը վարել. աչք գործում հանցավորներին կանչել դատական պատասխանատուության:

75. Արոտների թույնավոր խոտերը հալաքել և այրել: Սույն ազդեցությունների հակոպութունը դնել հողբաժնի, ՄՏԿ-ի ազդեցությունային և գյուղական խորհուրդների վրա:

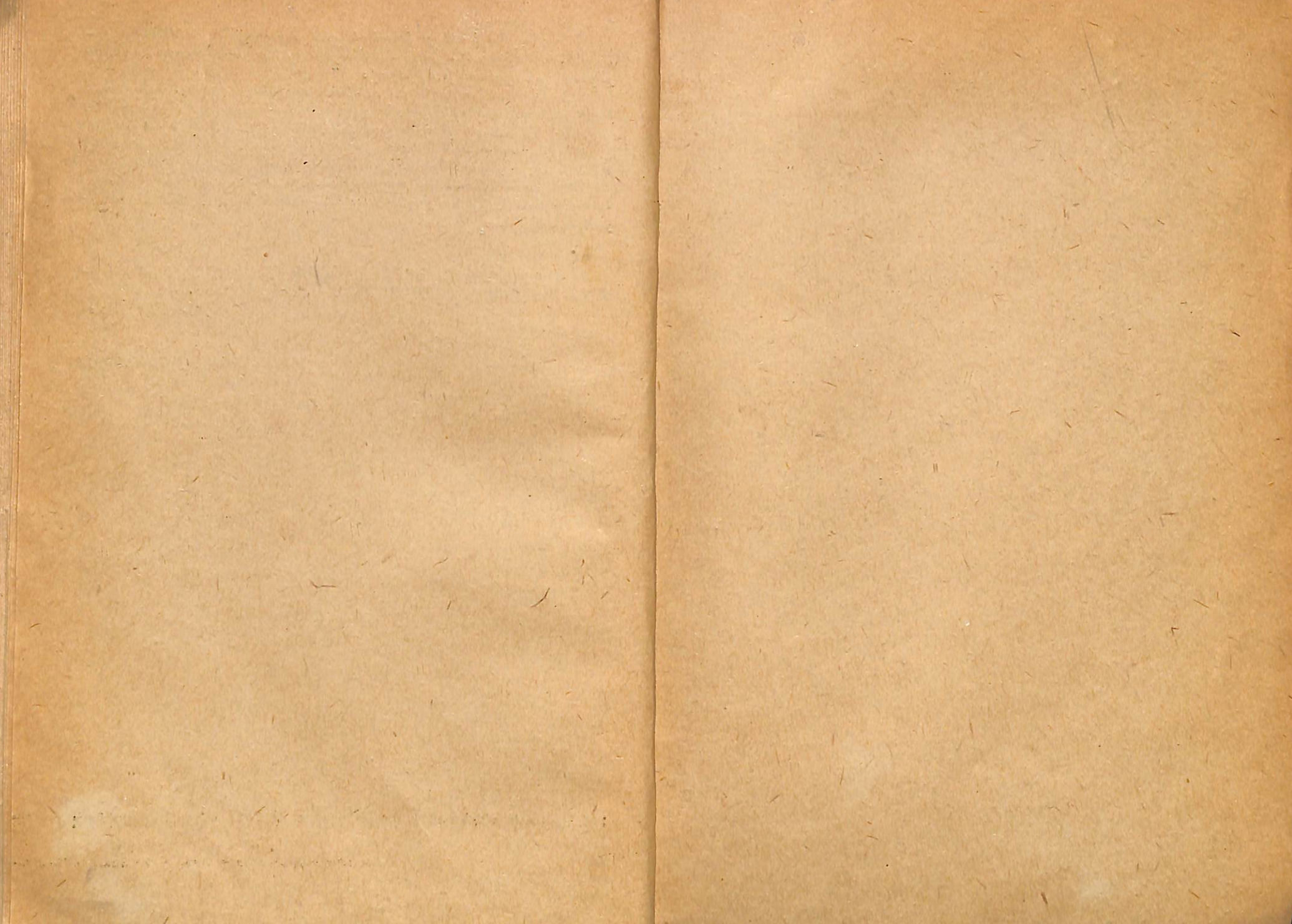
Այս ազդեցությունները տարածվում են ինչպես ամբողջ կոլտոնտեսութունների, նույնպես և մենաստանների և հիմնարկային ցանքերի վրա:

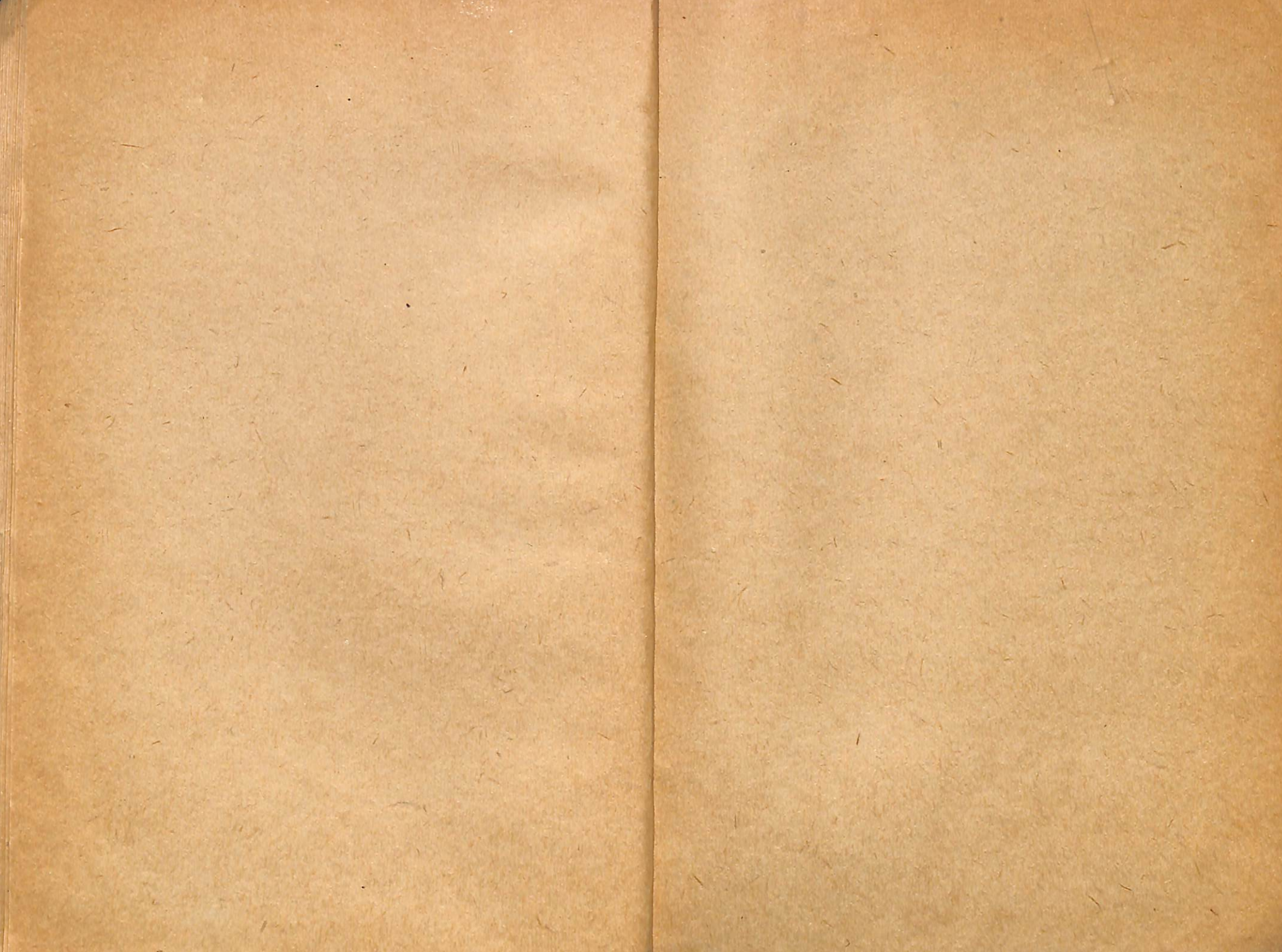
ԳԵՐԱԳՈՒՅՆ ԽՈՐՀՐԴԻ ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹՅԱՆ ԿԻՑ ԴՈՒԿԱՍՅԱՆԻ ԿԱԶՄԿՈՄԻՏԵՅԻ ՆԱԽԱԳԱՀ՝

Պ. ՅԵՍԱՅԱՆ:

ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ՝

Մ. ՀԱՄՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ:

-20

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0937804

513

25-22

9 OCT 1939

11
28397